

Vrtec Antona Medveda Kamnik
Novi trg 26b
1241 Kamnik
telefon 01 830 33 30
telefaks 01 839 13 27
e-pošta: info@vrtec-kamnik.si
e-naslov: www.vrtec-kamnik.si

Gozdni vrtec

Pomen pravljic v predšolskem obdobju

Lahko bi rekli, da je pravljica most med otrokom in odraslim. Most med svetom realnosti, v katerem živimo odrasli in svetom domišljije, v katerem živi otrok. Pravljice nam pomagajo ustvariti dialog med odraslim in otrokom.

Povezujejo vse vidike otrokove osebnosti, spodbujajo domišljijo, aktivirajo čutila in možgane, samozaupanje, razvijajo intelekt in sploh vsestranski razvoj. Pravljice so prava bogata in neizčrpana zakladnica ljudske iznajdljivosti in duhovitosti človeške stvaritve ter so zaradi tega že same po sebi najčistejša poezija. Nikoli ne zastarijo, in so vedno nove, sveže in mlade. Ob poslušanju pravljic so otroci prevzeti in očarani.

S pravljicami se lahko otroci srečajo že zelo zgodaj, saj jih starši lahko uporabijo za sprostitvev in zabavo otrok. Lahko pa jih izberemo tudi namenoma za spodbujanje govornega, spoznavnega in socialno-čustvenega razvoja. V vrtcu strokovni delavci uresničujemo predpisani kurikulum in pripovedovanje pravljic postane didaktična metoda. Zelo pomembno je, da spoznamo, kako otroci doživljajo pravljico, kaj pravljica sploh je in kakšen vpliv ima na nadaljnje otrokovo življenje.

»Morda bomo s pravljicami vnesli več miru in reda v otrokovo in tudi svoje življenje. Morda bomo v njih našli zrno modrosti tudi zase, za svoj vsakdan.« (Štefan, 2003)

Pomembno je, da je pravljica vir, skupek veselja in zadovoljstva. Bralec raste in se razvija v družini, zato mu bodite zgled in berite. Naj vas vidi, da uživate v branju. Berite in pripovedujte tudi njemu.

Pravljice dajejo otrokom različna sporočila. Lahko so resnične ali izmišljene. Interpretirajo življenjske resnice z živimi podobami, liki in dogajanjem. Lahko se ukvarjajo s človeškim problemom, ki nas začara, pritegne in nagovori. Otrok lahko spozna posledice neustreznega ravnanja in se nauči pravilnega.

Pomagajo lahko pri odraščanju, pri pridobivanju samostojnosti in samozavesti. Že v prvem starostnem obdobju, pri najmlajših, če jim nekajkrat preberemo »Muco Copatarico«, ne bo več težav s pospravljanjem copat. V drugem starostnem obdobju npr. poučna slikanica z naslovom »Zdrava ...«, pa se nekateri otroci začnejo pogosteje umivati roke, čeprav se prej niso hoteli, se spomnijo na umivanje zobkov, preden jih opomnimo in celo lahko prenehajo sesati palec.

Npr. pravljico o zimi lahko otrokom beremo takrat, ko zunaj pada sneg. Ob pogledu na snežinke se njihova domišljija staplja skupaj z brano pravljico in njihovim domišljijiskim svetom. Če hočemo, da zgodba pritegne otrokovo zanimanje, mora predramiti njegovo radovednost in ga zabavati. Če hočemo obogatiti njegovo življenje, moramo spodbujati njegovo domišljijo.

Otrok naj najprej posluša pravljice, v katerih je veliko situacij iz njegovega vsakdanjega življenja. Pozneje naj posluša pravljice, v katerih je dogajanje nanizano v obliki dvodelne/tridelne pravljice – dogajanje se torej ponavlja. Za klasično pravljico z enim samim pravljničnim lokom je zrel šele takrat, ko lahko ponotranji svojo energijo za ves čas pravljničnega

loka – po četrtem letu. Takrat prepozna formalne značilnosti pravljice (uvodno frazo: »nekoč je«, pravljичne osebe in predmete). Izbiramo pravljice različnih vrst, vsebin in narodov. Slovenske ljudske pravljice in ljudske pravljice drugih narodov, ter avtorske/umetne pravljice slovenskih in tujih avtorjev.

Branje in pripovedovanje

Če pravljico pripovedujemo, lažje vzpostavimo stik. Paziti moramo, da ne pretiravamo z modulacijo glasu, da se ne prestrašijo in vznemirijo. Če pa jo beremo, jo berimo počasi. Otroci šele spoznavajo jezik in se ga tako tudi učijo.

Zakaj pripovedovati? Če se lotimo pripovedovanja, se najbrž zaradi otrok, blagodejno pa bo tudi za nas. Pri pripovedovanju lažje najdemo prave besede za tisto, kar bi radi povedali. Sčasoma bomo morda začutili, da se naša domišljija spet odvija na lažjih krilih. Skozi potep v pravljичni svet prebudi drugačen odnos med nami in otrokom.

Najprimernejše knjige so slikanice. Otroka imamo v naročju ali tesno ob sebi. Pripovedujemo ali beremo mu tako, da hkrati opazujemo ilustracije in toliko časa, dokler mu je prijetno. Ne smemo pozabiti še na druge knjige, kartonke, iz blaga, lesa, iz pralnega blaga ipd. Enoletnemu otroku običajno beremo ali pripovedujemo le nekaj minut, seveda pa se z vsakim mesecem starosti minute podaljšujejo. Seveda je to odvisno tudi od tega, ali je otrok živahen ali mirnejši, potem tudi od tega, ali je v skupini z več otroki. Takšno branje je pravzaprav najbolj primerno za predšolske otroke.

Tako kot je napisal Albert Einstein, če želite, da bi bili vaši otroci bistri, jim pripovedujte pravljice. Če želite, da bi bili še bolj bistri, jim pripovedujte še več pravljic.

Zalokarjeva pa pravi: *»Če otrokom veliko beremo, s tem na edinstven način hranimo njihovo domišljijo in ustvarjamo pogoje, da jih bodo knjige pritegnile.«* (Zalokar, 1998)

Otroku začnemo brati že takoj po rojstvu. S tem že spodbujamo njegovo poslušanje, čustveni odnos in učenje osnovnih izrazov. Če dojenčki dobijo slikanico, jo hočejo dati v usta. Hoteli jo bodo žvečiti ob poslušanju besed in gledanju slik. To so prvi stiki, ki se jih ne smemo ustrašiti. Pač ne namenjajo pozornosti vašemu branju, vendar kljub vsemu z vami preživljajo dragoceni čas. Možno je tudi, da dojenček ne bo kazal nobenega interesa za poslušanje. Vendar nič zato, poskusite drugi dan, tretji, naslednji teden ... Paziti moramo, da ne pripovedujemo besed v pomanjševalnicah, kot npr. hišica, avtomobilček, krokodilček, prstek ... Opisujemo tudi besede, za katere mislimo, da jih ne bo razumel. Odrasli mislimo, da je beseda gorila pretežka in jo raje zamenjamo z opico. Vendar ne, tako kot jo bo večkrat slišal, tako si jo bo zapomnil. Dovolite otroku, da se dela, kot da bere in si izmišljuje svojo zgodbo. Pomembno je, da ga spodbujamo tudi k listanju, gledanju ilustracij. Opisujte mu slike, sprašujte jih o njih ter kažite s prstom na njih. Prav tako je pomembno, da isto slikanico preberemo večkrat, lahko zaporedoma. Saj ponavljanje besed krepi jezikovni razvoj. Pri branju bodite živahni, vživite se v različne vloge in oponašajte zanimive zvoke. Obiskujte knjižnice, pravljичne urice, čeprav mogoče še samo sedi v vozičku. Če veste, da boste sedeli v čakalnici in čakali na zdravnika, imejte s seboj vedno kakšno knjigo. Nikoli pa ne glejte in ne berite knjig ob prižganem televizorju. Otroci se oblikujejo v bralce, ko začnejo prepoznavati črke in besede.

10 razlogov, zakaj brati otrokom

- 1) Ob branju ali pripovedovanju se razvije močna povezanost med otrokom in starši.
- 2) Zelo pozitiven vpliv na kasnejše formalno izobraževanje.
- 3) Pri predšolskem otroku vpliva na boljše razumevanje osnov jezika, še posebej v obdobju tik pred šolo.
- 4) Razvija sposobnost razumevanja abstraktnih pojmov, uporabo logike ter prepoznavanja povezave vzrok – posledica.
- 5) Lažje sprejemanje novih izkušenj – ustrezna zgodba, pravljica bo otroku olajšala usvojiti nov razvojni mejnik ali lažje prebroditi morebitno stresno situacijo.
- 6) Izboljšanje koncentracije. Najmlajši otroci nimajo potrpljenja za daljše “branje/pripovedovanje”, vendar se z napredkom bralnega/pripovedovalnega razumevanja povečuje tudi samodisciplina, ob čemer se daljša čas pozornosti in izboljšuje spomin.
- 7) Razvijanje osnovnih govornih sposobnosti (širjenje besednega zaklada, izboljševanje izgovarjave).
- 8) Učenje branja knjige (z leve proti desni, besedilo je ločeno od slik – vsega tega otrok ne ve sam, ampak se mora naučiti, najlažje skozi zgodnje branje).
- 9) S spoznavanjem odnosov in interakcij med liki v zgodbi otrok razvija komunikacijske spretnosti.
- 10) Zgodnje branje bo otroku pomagalo dojemati knjige kot vir veselja in ne kot obvezo.

»Besede so kot vitamin za razvijajoče se možgane vašega otroka.« (Newman, 2017).

Značilnosti pravljice?

- Nedoločen čas in kraj.
- Vsaka pravljica ima junaka in nasprotnika, ki ga mora junak na neki način premagati, da doseže cilj.
- Zelo pogosta so pravljicična števila (tri, sedem, dvanajst) in čarobni predmeti (leteče preproge, čepice ...).
- Dobro običajno premaga zlo, a ne vedno.
- Pravljica lahko predstavi spremembo glavnega junaka. Revez postane kralj. Lenuh obogati. Princeska se poroči.
- Pravljice velikokrat govorijo o odraščanju, o spreminjanju otrok ali mladostnikov v odrasle.
- Pravljica dogajalnega prostora in književnih oseb ne opisuje posebno natanko – morda tudi zato, da bi ostala univerzalna in bi tako bralcem/poslušalcem omogočila, da si v vlogi književnega otroka lažje predstavljajo samega sebe, da v mami prepoznajo svojo mamo, v vrtcu svoj vrtec.

Pravljice, čeprav stare stoletja, nas še vedno nagovarjajo in so prava bogata in neizčrpna zakladnica iznajdljivosti in duhovitosti.

Pripravila:
Ksenija Novak

Literatura:

- Bettelheim, B. (1999). Rabe čudežnega: o pomenu pravljic. Ljubljana: Studia humanitatis.
- Zalokar Divjak, Z. (1998). Vzgoja za smisel življenja. Ljubljana: Educy.
- Kesič Dimic, K. (2010). Priročnik o branju. Ljubljana: Alba 2000, založba, d. o. o.
- Newman, N. (2017). Vzgajanje strastnih bralcev. Maribor: Hiša knjig, založba KMŠ.
- Dr. Grosman, A., Kovačič, P., mag. Štefan, A., dr. Marjanovič Umek, L., T. Jamnik ... avtorice prispevkov (2003). Beremo skupaj. Priročnik za spodbujanje branja. Ljubljana: Mladinska knjiga Založba, d. d.
- Kaj je pravljica? Pridobljeno dne: 24. 3. 2019
<https://pravljice.wordpress.com/2013/02/27/kaj-je-pravljica/>
- Knaflič, L. (2009). Branje za znanje in branje za zabavo: priročnik za spodbujanje družinske pismenosti. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.